

Rozdział 3. Raport podsumowujący: wyzwania, potrzeby szkoleniowe i dobre praktyki w walce z handlem ludźmi

Partner odpowiedzialny: CSD

Co-funded by
the European Union

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

3.1 3. Raport podsumowujący: wyzwania, potrzeby szkoleniowe i dobre praktyki w walce z handlem ludźmi

3.1. Wstęp

Niniejszy rozdział zgłębia złożoną i wieloaspektową kwestię handlu ludźmi w celu wyzysku pracowników w sześciu krajach europejskich: Bułgarii, Niemczech, Grecji, Polsce, Rumunii i Słowenii, zgodnie z wynikami raportu projektu ERADICATING II, opublikowanego w 2024 roku.

Metodologia niniejszego raportu, łącząca badania desk research z jakościowymi wnioskami z grup fokusowych i wywiadów z kluczowymi interesariuszami, w tym funkcjonariuszami organów ścigania, przedstawicielami organizacji pozarządowych, pracownikami wymiaru sprawiedliwości i innymi praktykami pierwszej linii, jest kompleksowa i dogłębna.

W oparciu o raport, rozdział ma na celu omówienie wyzwań, potrzeb szkoleniowych i dobrych praktyk zidentyfikowanych we wszystkich sześciu krajach uczestniczących.

Ustalenia zawarte w tym rozdziale podkreślają znaczenie wieloaspektowego podejścia, które uwzględni złożoną i specyficzną dla kontekstu rzeczywistość handlu ludźmi, a jednocześnie wspiera międzynarodową współpracę w celu skutecznego zwalczania tej transnarodowej przestępczości.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union

3.2 Cele kształcenia

W wyniku ukończenia tego rozdziału uczestnicy będą umieli:

- Zidentyfikować i nazwać szereg wspólnych wyzwań w zwalczaniu handlu ludźmi w państwach uczestniczących.
- Zidentyfikować i nazwać specyficzne wyzwania w zwalczaniu handlu ludźmi w poszczególnych państwach uczestniczących.
- Zidentyfikować i nazwać specyficzne potrzeby szkoleniowe dotyczące poszczególnych państw uczestniczących w bezpośrednim zastosowaniu do praktyków pierwszej linii.
- Rozpoznać dobre praktyki, które są obecnie wspólne dla państw uczestniczących.
- Rozpoznać aktualnie istniejące dobre praktyki w poszczególnych krajach i ich pozytywny wpływ.
- Rozważyć ogólne zalecenia dotyczące przyszłych działań.
- Zidentyfikować i sformułować pytania pomocnicze, które mogą prowadzić do identyfikacji kluczowych wskaźników handlu ludźmi.

3.3 Wspólne wyzwania

Walka z handlem ludźmi w celu wyzysku pracowników stanowi złożone i wielopłaszczyznowe wyzwanie w Bułgarii, Niemczech, Grecji, Polsce, Rumunii i Słowenii.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Pomimo zróżnicowanego kontekstu tych krajów, pojawia się kilka wspólnych trudności, które podkreślają wszechobecny i transnarodowy charakter tego problemu.

We wszystkich sześciu krajach objętych projektem ERADICATING II zidentyfikowano kilka wspólnych wyzwań w zakresie zwalczania handlu ludźmi w celach przymusowych:

Skuteczna identyfikacja i świadomość ofiar handlu ludźmi

Ofiary często nie rozpoznają siebie i/lub nie ujawniają się z powodu połączenia strachu, nieufności wobec władz i poczucia rezygnacji z sytuacji. Problem ten pogłębia powszechny brak świadomości praw ofiar, na który nakłada się piętno kulturowe i wykluczenie społeczne.

Korupcja i współudział w organach ścigania i innych władzach lokalnych

Współudział nie tylko podważa zaufanie społeczeństwa do systemu prawnego, ale także utrudnia skuteczne ściganie handlarzy ludźmi, ponieważ sprawy są często niewłaściwie prowadzone lub kwalifikowane jako przestępstwa mniejszej wagi. Chociaż Słowenia również zmagają się z korupcją, jej skala i wpływ wydają się mniej powszechne, co sugeruje zróżnicowanie skali problemu w poszczególnych regionach.

Przestarzałe bariery prawne i proceduralne

Wiele krajów uczestniczących zmagają się z przestarzałymi lub niewystarczającymi ramami prawnymi, które nie uwzględniają złożoności współczesnego handlu ludźmi. Ponadto brak specjalistycznej wiedzy wśród prokuratorów i sędziów utrudnia skuteczne ściganie handlarzy ludźmi.

Koordinacja międzyagencyjna i alokacja zasobów

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Rozdrobnienie odpowiedzialności pomiędzy różnymi agencjami i organizacjami często prowadzi do niespójnej reakcji, w której każda jednostka skupia się wąsko na swoim mandacie, nie mając całościowego spojrzenia na problem.

To rozdrobnienie jest nie tylko nieefektywne operacyjnie, ale także negatywnie wpływa na proces udzielania wsparcia ofiarom, ponieważ brak spójnej komunikacji i współpracy może prowadzić do luk w pomocy. Problem pogłębiają niewystarczające fundusze, które ograniczają możliwości tych agencji.

Usługi wsparcia dla ofiar handlu ludźmi są generalnie niewystarczające

Wiele krajów uczestniczących w programie stoi przed wyzwaniem w zakresie zapewnienia kompleksowych i dostępnych usług, takich jak schronienie, pomoc prawna i długoterminowe wsparcie reintegracyjne.

Ten deficyt usług pogłębiają złożone potrzeby ofiar, które mogą wymagać specjalistycznej opieki, ochrony prawnej i pomocy w poruszaniu się po nieznanym systemach prawnych i socjalnych.

Współpraca międzynarodowa

Współpraca międzynarodowa ma kluczowe znaczenie w walce z transnarodowym charakterem handlu ludźmi, jednak wciąż naznaczona jest trudnościami. Różnice w ramach prawnych i normach proceduralnych między krajami stanowią poważne wyzwanie, zwłaszcza w zakresie koordynacji transgranicznych śledztw i postępowań karnych.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Harmonizacja działań transgranicznych jest trudna i podkreśla potrzebę silniejszych międzynarodowych instrumentów prawnych oraz bardziej solidnych mechanizmów współpracy.

3.3.1. Bułgaria

- W Bułgarii zwalczanie handlu ludźmi do pracy przymusowej jest czasami utrudnione przez beczynność organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.¹
- Przypadki handlu ludźmi do pracy przymusowej są często bagatelizowane jako drobne naruszenia krajowych przepisów prawa pracy, głównie z powodu niechęci lokalnej policji do badania takich przypadków.^{2 3}
- Ponadto władze często mylą handel ludźmi z nielegalną migracją i przemytem, co komplikuje reagowanie prawne i wsparcie ofiar.⁴
- Władze w Bułgarii, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, wykazują brak wrażliwości na ofiary handlu ludźmi oraz niewystarczające zrozumienie przepisów dotyczących handlu ludźmi i procedur ich zgłaszania. Problem ten pogłębia częste mylenie handlu ludźmi z nielegalną migracją, co utrudnia właściwe rozpatrywanie spraw dotyczących handlu ludźmi do pracy przymusowej.

¹ <https://www.state.gov/reports/2023-trafficking-in-persons-report/bulgaria/>

² Semi-structured interview with a law enforcement representative in Bulgaria, part of the ERADICATING II project: April 2024.

³ Semi-structured interview with a prosecution representative in Bulgaria, part of the ERADICATING II project: April 2024.

⁴ Focus group with state institutions and NGO representatives in Bulgaria, part of the ERADICATING II project: April 2024.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

- Problemy kulturowe i stygmatyzacja, szczególnie w społeczności romskiej, stanowią poważne przeszkody w identyfikacji i zwalczaniu przestępstw handlu ludźmi. Wiele osób, które padły ofiarą handlu ludźmi, może nie być świadomych swojego wykorzystywania lub prawa do pomocy, co dodatkowo komplikuje starania o zapewnienie wsparcia. Bariery językowe ograniczają również dostęp ofiar handlu ludźmi do wsparcia i pomocy prawnej.
- Występuje znaczny brak spójności we współpracy między różnymi agencjami, co skutkuje nieefektywnym systemem informacji i niedoborami w zakresie dzielenia się zasobami. To rozdrobnione podejście negatywnie wpływa na ogólną skuteczność działań w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Wiele agencji nie posiada również specjalistycznej wiedzy na temat zawiłości handlu ludźmi, co utrudnia im prowadzenie skutecznych operacji międzyagencyjnych i zapewnianie odpowiedniej pomocy ofiarom.⁵
- Brak spójnej współpracy międzynarodowej dodatkowo komplikuje dochodzenia i ściganie spraw handlu ludźmi.⁷ Informacje zwrotne od organów międzynarodowych są często słabe, a między Inspekcją Pracy a Ministerstwem Spraw Wewnętrznych występuje ogólny brak synchronizacji, co skutkuje nieefektywnym rozpatrywaniem spraw.⁸

3.3.2. Niemcy

- Niewiele prokuratur specjalizuje się w handlu ludźmi, a tego typu sprawy zazwyczaj prowadzą jednostki wyspecjalizowane w przestępczości

⁵ <https://hopeforjustice.org/news/who-is-vulnerable-to-human-trafficking/>

zorganizowanej. Szkolenia i kształcenie ustawiczne prokuratorów i sędziów w zakresie wyzysku pracowników są dobrowolne i ograniczone, co prowadzi do znacznej luki w wiedzy w systemie wymiaru sprawiedliwości.⁶ Luka ta przyczynia się do trudności w uzyskiwaniu wyroków skazujących, ponieważ niuanse prawne i proceduralne w sprawach handlu ludźmi są słabo poznane.

- Reakcja wymiaru sprawiedliwości na handel ludźmi w celach przymusowych jest utrudniona przez brak doświadczenia sędziów, prokuratorów i prawników. Specjalistyczna wiedza jest ograniczona, a wielu prawników ma niewielkie lub żadne doświadczenie w prowadzeniu takich spraw. Brak twardych dowodów i niechęć ofiar do składania kompletnych oświadczeń w sądzie dodatkowo osłabiają argumentację prokuratury, sprawiając, że osobiste zeznania są kluczowe, ale często nieosiągalne.⁷
- Same ramy prawne stwarzają pewne przeszkody. Normy karne dotyczące handlu ludźmi do pracy przymusowej są stosunkowo nowe, a organy śledcze mają ograniczone doświadczenie. Statystyki Europolu wskazują, że system identyfikacji ofiar w Niemczech znacznie różni się od systemów w innych krajach. Wdrożenie

---

⁶ Focus group with NGO representatives in Germany, part of the ERADICATING II project: April 2024.

⁶ Semi-structured interview with state agency representatives in Bulgaria, part of the ERADICATING II project: April 2024.

⁶ Semi-structured interview with a state agency representative in Bulgaria, part of the ERADICATING II project: April 2024.

⁷ Semi-structured interview with a law enforcement representative in Germany, part of the ERADICATING II project: April 2024.

modelu dwuetapowego, z tymczasową identyfikacją w wyspecjalizowanych ośrodkach doradczych i ostateczną identyfikacją przez organy, zgodnie z zaleceniami GRETA i OBWE, mogłoby poprawić sytuację.⁸

- Współpraca ofiar pozostaje kluczowym wyzwaniem. Wiele ofiar nie zdaje sobie sprawy ze swojego statusu ofiary, boi się władz i nie ma zaufania do państwa. Często nie wiedzą, gdzie szukać pomocy lub nie chcą składać zeznań, co jest niezbędne do skutecznego ścigania. Gotowość ofiar do współpracy jest często hamowana przez ich ograniczone zaufanie do władz i strach przed odwetem ze strony handlarzy ludźmi.

3.3.3. Grecja

- W Grecji rosnąca złożoność internetowych aspektów handlu ludźmi stanowi ogromne wyzwanie w walce z tym zjawiskiem. Sprawcy często wykorzystują technologie szyfrowania i inne zaawansowane narzędzia cyfrowe do werbowania, kontrolowania i zastraszania ofiar. To poszerza zakres ich działań i komplikuje wykrywanie i interwencję organów ścigania. Ukryty charakter tych przestępstw, w połączeniu z lękiem i nieufnością ofiar wobec władz, pogłębia problem.
- Greckie procesy karne i sądowe napotykają na przeszkody, takie jak gromadzenie wystarczających dowodów, zabezpieczanie zeznań ofiar i pokonywanie przeszkód prawnych. Złożoność wyboru ławy przysięgłych, przedstawiania dowodów

---

⁸ BAMF - Bundesamt für Migration und Flüchtlinge - EMN Deutschland Paper - Bekämpfung von Menschenhandel

i zapewnienia rzetelnego procesu sądowego dodatkowo utrudniają prowadzenie postępowań. Czasochłonne procedury, brak aktów o uznaniu przestępstw, które wiążą się również z uzyskaniem zezwolenia na pobyt, brak odpowiedniego wsparcia oraz obawa ofiary przed ponowną wiktyimizacją dodatkowo utrudniają skuteczne prowadzenie postępowań karnych.⁹

- Kolejnym kluczowym wyzwaniem jest zapewnienie kompleksowego wsparcia ofiarom. Obejmuje to zapewnienie bezpiecznego mieszkania, dostępu do usług prawnych i socjalnych, zajęcie się problemami związanymi z traumą i zdrowiem psychicznym oraz zapewnienie długoterminowego wsparcia w reintegracji ze społeczeństwem.¹⁰
- Co charakterystyczne, uczestnicy zwrócili uwagę na niedobór zakwaterowania i schronisk dla mężczyzn będących ofiarami handlu ludźmi. Dostępność i jakość tych usług jest bardzo zróżnicowana, często pozostawiając ofiary bez wsparcia potrzebnego do odbudowania swojego życia.
- Ukryty charakter handlu ludźmi utrudnia identyfikację ofiar i udzielanie im pomocy. Wiele ofiar z doświadczeniem migracyjnym lub uchodźczym żyje w strachu i nieufności wobec władz, co sprawia, że niechętnie zgłaszają się, nawet gdy Inspekcja Pracy prowadzi dochodzenie i może potencjalnie pomóc w ich sytuacji.¹¹

---

⁹ Semi-structured interview with a judge in Greece, part of the ERADICATING II project: April 2024.

¹⁰ Semi-structured interview with a social worker in Greece, part of the ERADICATING II project: April 2024.

¹¹ Semi-structured interview with a labour inspectorate representative in Greece, part of the ERADICATING II project: April 2024.

3.3.4. Polska

- Ukryty charakter handlu ludźmi do pracy utrudnia identyfikację ofiar i udzielanie im pomocy. Nielegalna migracja, głównie spowodowana konfliktami ekonomicznymi, politycznymi i zbrojnymi, zwiększa liczbę potencjalnych ofiar. Problemy z identyfikacją ofiar potęguje brak świadomości ofiar na temat ich praw oraz cienka granica między nielegalnym zatrudnieniem a handlem ludźmi. Na przykład ukraińscy pracownicy często borykają się z opóźnieniami w wypłatach i są wprowadzani w błąd fałszywymi obietnicami, co skutkuje wyzyskiem. Szczególnie narażeni są nieletni z Ukrainy poszukujący pracy bez znajomości języka i procedur prawnych.¹²
- Budowanie zaufania między ofiarami a osobami udzielającymi pomocy stanowi również istotne wyzwanie. Znajomość języka, kultury i zwyczajów jest kluczowa dla praktycznego wsparcia, jednak nie ma jednego przepisu regulującego te interakcje.
- Współpraca międzynarodowa stanowi kolejne istotne wyzwanie. Zróżnicowane ramy prawne w poszczególnych krajach utrudniają ściganie przestępstw transgranicznych. Brak spójnej definicji handlu ludźmi, szczególnie w odniesieniu do nowych form wyzysku, takich jak te obserwowane w przypadku uchodźców wojennych, dodatkowo utrudnia podejmowanie działań.

---

¹² Semi-structured interview with an NGO representative in Poland, part of the ERADICATING II project: April 2024.

Na przykład sprawy dotyczące pracy przymusowej lub wykorzystywania seksualnego często napotykają trudności w klasyfikacji prawnej, zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym.¹³

- Kwalifikacja prawna wyzysku pracowniczego jako handlu ludźmi pozostaje problematyczna. Rozróżnienie między pracą przymusową a zwykłym naruszeniem praw pracowniczych nie zawsze jest jasne. Problem ten pogłębia brak nowoczesnej definicji pracy przymusowej, ponieważ istniejące definicje, takie jak te opracowane przez Międzynarodową Organizację Pracy, są przestarzałe i nie odzwierciedlają współczesnych realiów.¹⁴
- Niedobory kadrowe i potrzeba specjalistycznych szkoleń wśród funkcjonariuszy policji, zwłaszcza tych działających na pierwszej linii, stanowią poważne przeszkody. Policja potrzebuje ciągłego szkolenia, aby móc oceniać sytuację i prawidłowo identyfikować potencjalne ofiary. Współpraca z organizacjami międzynarodowymi ma kluczowe znaczenie, ponieważ handel ludźmi często obejmuje wiele krajów.¹⁵

3.3.5. Rumunia

- W Rumunii walkę z handlem ludźmi utrudniają różnorodne problemy systemowe i wyzwania operacyjne. Projekt krajowej strategii zwalczania handlu ludźmi na lata

---

¹³ Semi-structured interview with a police officer in Poland, part of the ERADICATING II project: April 2024.

¹⁴ Act of 6 June 1997 - Penal Code.

¹⁵ Semi-structured interview with a police officer in Poland, part of the ERADICATING II project: April 2024.

2024–2028 podkreśla, że Krajowy Mechanizm Referencyjny jest niedostatecznie znany, rozumiany i zintegrowany z procedurami instytucjonalnymi. Skutkuje to rozbieżnym postrzeganiem koncepcji i narzędzi przedstawionych w NRM, co prowadzi do rozbieżności w praktykach instytucjonalnych. Ponadto zaangażowanie władz lokalnych w działania związane z handlem ludźmi stwarza poważne wyzwanie w zakresie identyfikacji i ścigania przypadków handlu ludźmi.¹⁶

- Korupcyjne praktyki wśród urzędników dodatkowo komplikują działania mające na celu zwalczanie handlu ludźmi. Na przykład, zdarzały się przypadki, gdy objęte sankcjami firmy ponownie otwierały się pod nowymi nazwami, aby uniknąć kontroli, a funkcjonariusze organów ścigania byli zastraszani przez zorganizowane grupy przestępcze.
- Inspektorzy pracy i inne organy nadzoru często nie potrafią zidentyfikować oznak handlu ludźmi z powodu braku zrozumienia wskaźników handlu ludźmi. Inspektorzy niechętnie angażują się w działania wykraczające poza podstawową weryfikację dokumentów. Na przykład Urząd ds. Migracji był krytykowany za to, że nie uznaje złych warunków życia za wskaźniki wyzysku.¹⁷

---

¹⁶ Semi-structured interview with a public official in the anti-THB agency in Romania, part of the ERADICATING II project: April 2024.

¹⁷ Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (2021) Evaluation report Romania. Third evaluation round. Access to justice and effective remedies for victims of trafficking in human beings - <https://rm.coe.int/evaluation-report-on-the-implementation-of-the-council-of-europe-conve/1680a2b0f8>

- Kolejnym istotnym wyzwaniem są ramy prawne i praktyczne stosowanie przepisów. Rozbudowane i czasochłonne procedury rumuńskiego systemu prawnego często utrudniają skuteczne ściganie spraw handlu ludźmi. Problemem są również przedawnienia, które prowadzą do umorzenia spraw po długotrwałym dochodzeniu. Nakładanie się przepisów kodeksu karnego i niewystarczająca koordynacja w prokuraturze prowadzą do nieefektywności i powielania działań.¹⁸
- Bariery językowe i różnice kulturowe dodatkowo utrudniają identyfikację i wsparcie ofiar. Inspektorzy pracy i pracownicy socjalni często nie potrafią skutecznie komunikować się z pracownikami zagranicznymi, co utrudnia im identyfikację i pomoc ofiarom. Ponadto brak przejrzystości i dostępu do akt pracowników migrujących uniemożliwia terminowe wykrywanie przypadków wyzysku i nadużyć.¹⁹
- Współpraca międzynarodowa stanowi kolejne istotne wyzwanie. Zaangażowanie Rumunii w transnarodowe sprawy handlu ludźmi wymaga skutecznej koordynacji i wymiany informacji z innymi krajami. Jednak brak możliwości analizy nielegalnych przepływów finansowych i brak kompleksowych danych statystycznych dotyczących współpracy międzynarodowej utrudniają te działania.

---

¹⁸ Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (2021) Evaluation report Romania.

Third evaluation round. Access to justice and effective remedies for victims of trafficking in human beings - <https://rm.coe.int/evaluation-report-on-the-implementation-of-the-council-of-europe-conve/1680a2b0f8>

¹⁹ Semi-structured interview with a labour inspector in Romania, part of the ERADICATING II project: April 2024.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Zaangażowanie wielu jurysdykcji i złożoność dochodzeń finansowych dodatkowo utrudniają ściganie sprawców handlu ludźmi.²⁰

3.3.6. Słowenia

- W Słowenii identyfikacja oznak handlu ludźmi w celu pracy jest często utrudniona przez postrzeganie takich przypadków przez pryzmat przestępstw gospodarczych i wykroczeń. To błędne postrzeganie prowadzi do pomijania kluczowych przesłanek handlu ludźmi. Ofiary zazwyczaj nie prowadzą ewidencji faktycznie przepracowanych godzin i otrzymanych za nie wynagrodzeń, co utrudnia sporządzenie dokumentacji porównawczej w trakcie śledztwa. Ponadto ofiary często nie są dostępne do zbierania informacji na miejscu ze względu na stałą obecność przełożonych, którzy zazwyczaj są podejrzanyymi w tych sprawach.

Praktyczna współpraca między różnymi organami ścigania, organizacjami pozarządowymi i partnerami międzynarodowymi jest kluczowa, ale często jej brakuje. Różnice w przepisach prawnych między krajami mogą utrudniać ściganie przypadków handlu ludźmi o charakterze transgranicznym, umożliwiając sprawcom wykorzystywanie luk prawnych.²¹

²⁰ <https://rm.coe.int/report-submitted-by-the-authorities-of-romania-on-measures-taken-to-co/1680aba92d>

²¹ Focus group with law enforcement officers in Slovenia, part of the ERADICATING II project: April 2024.

- Międzyresortowa Grupa Robocza ds. Zwalczania Handlu Ludźmi uznała, że organy ścigania nie są wystarczająco skuteczne w identyfikowaniu i ściganiu przestępstw związanych z pracą przymusową. Istnieje potrzeba poszerzenia definicji handlu ludźmi i zaostrzenia kar za przestępstwa z tym związane.
- Migranci i inne grupy wrażliwe często napotykają bariery językowe i kulturowe, które utrudniają im komunikację z organami ścigania lub innymi instytucjami, które mogłyby im pomóc. Istnieje pilna potrzeba wzmocnienia identyfikacji ofiar handlu ludźmi wśród osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, uchodźców i migrantów.²²

Wpływ wojny rosyjskiej na Ukrainie dodatkowo skomplikował wykrywanie i wspieranie ofiar handlu ludźmi. Budowanie zaufania między ofiarami a policją lub pracownikami organizacji pozarządowych jest kluczowe, podobnie jak rozwiązanie problemów logistycznych, takich jak zapewnienie bezpiecznych miejsc do przesłuchań i zakwaterowania dla dużych grup ofiar.²³

Praktyczne stosowanie przepisów dotyczących handlu ludźmi również napotyka na szereg niedociągnięć. Na przykład Podręcznik dotyczący identyfikacji, pomocy i ochrony ofiar handlu ludźmi jest aktualizowany w celu uwzględnienia takich kwestii, jak ochrona medyczna, powrót ofiar do krajów pochodzenia oraz traktowanie ofiar nieletnich. Brak wyspecjalizowanych usług pomocy ofiarom oraz niespójności w orzecznictwie różnych sądów wskazują jednak na potrzebę

---

²² Semi-structured interview with a law enforcement officer in Slovenia, part of the ERADICATING II project: April 2024.

²³ Focus group with law enforcement officers in Slovenia, part of the ERADICATING II project: April 2024.

kompleksowego przeglądu i analizy eksperckiej przepisów prawnych i orzecznictwa dotyczącego handlu ludźmi.²⁴

3.4 Potrzeby szkoleniowe

Podczas gdy kwestie identyfikacji ofiar, korupcji i współdziałania organów ścigania, przestarzałych barier prawnych i proceduralnych, niewystarczających usług wsparcia ofiar oraz współpracy międzynarodowej są w różnym stopniu obecne we wszystkich sześciu krajach objętych programem ERADICATING II, potrzeby szkoleniowe są różne i odzwierciedlają specyficzne wyzwania każdego kraju w zakresie zwalczania handlu ludźmi w celu wyzysku pracowników. Spersonalizowane, uwzględniające kontekst programy szkoleniowe, które odpowiadają zarówno na wspólne, jak i odrębne potrzeby, będą miały kluczowe znaczenie dla zwiększenia zdolności każdego kraju do skutecznego reagowania na handel ludźmi i zapobiegania mu.

3.4.1 Bulgaria

- Specjalistyczne szkolenia dla prokuratorów, sędziów i organów ścigania są niezbędne do zrozumienia przepisów dotyczących handlu ludźmi i priorytetowego traktowania potrzeb ofiar. Obejmuje to rozróżnienie handlu

---

²⁴ Semi-structured interview with a law enforcement officer in Slovenia, part of the ERADICATING II project: May 2024.

ludźmi, przemytu i migracji. Lepsze szkolenia poprawią wskaźniki ścigania i jakość orzeczeń w skomplikowanych sprawach dotyczących handlu ludźmi.²⁵

- Zwiększenie świadomości oraz zaangażowania pracowników socjalnych i usługodawców może znacząco poprawić jakość pomocy udzielanej ofiarom. Specjalistyczne szkolenia powinny koncentrować się na identyfikacji ofiar, reagowaniu na nie i wspieraniu ich, aby zapewnić kompleksową ochronę i pomoc.²⁶
- Trenerzy powinni poruszać nowe trendy i metody rekrutacji, takie jak dyskretne identyfikowanie potencjalnych ofiar i rozmowa z nimi bez powiadamiania handlarzy.²⁷
- Organy ścigania muszą być informowane o nowych technologiach, komunikacyjnych, takich jak TikTok i WhatsApp, z których korzystają migranci, zwłaszcza Afgańczycy.

3.4.2 Niemcy

---

²⁵ Focus group with state institutions and NGO representatives in Bulgaria, part of the ERADICATING II project: April 2024.

²⁶ Semi-structured interview with state agency representatives in Bulgaria, part of the ERADICATING II project: April 2024.

²⁷ Focus group with state institutions and NGO representatives in Bulgaria, part of the ERADICATING II project: April 2024.

- W Niemczech zauważalny jest brak systematycznego podejścia do podnoszenia świadomości kluczowych grup zawodowych na temat handlu ludźmi i wyzysku w pracy. Raport końcowy Komisji GRETA podkreśla niedostateczne rozpoznanie handlu ludźmi jako czynnika wyzysku w pracy wśród pracowników właściwych organów, takich jak inspektorzy pracy, policja, prokuratura, sądy i urzędnicy imigracyjni.²⁸
- Istnieje potrzeba zwiększenia wiedzy na temat istniejących systemów danych, które służą do udostępniania informacji o podejrzanych działaniach odpowiednim jednostkom i organom, takich jak folder podejrzeń handlu ludźmi w systemie EASy/rsCase.²⁹
- Szkolenie z zakresu aspektów prawnych jest również kluczowe, szczególnie w odniesieniu do handlu ludźmi, przestępstw z nim związanych oraz prawa pracy. Uczestnicy powinni zostać przeszkoleni w zakresie przestępstw z nimi związanych, w tym § 15a ustawy o przeciążeniu pracowników, aby zapewnić sobie możliwość precyzyjnego i pewnego nagłaśniania i stosowania przestępstw. System wymiaru sprawiedliwości wymaga również ukierunkowanego szkolenia prowadzonego przez ekspertów z władz i organizacji pozarządowych. Szkolenie to powinno zgłębiać realia handlu ludźmi i przypadków wyzysku w pracy,

---

²⁸ Heike Rabe (2019): Bekämpfung des Menschenhandels. Empfehlungen an Deutschland von der Expert_innengruppe GRETA. Deutsches Institut für Menschenrechte.

²⁹ Semi-structured interview with a law enforcement representative in Germany, part of the ERADICATING II project: April 2024.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

zwiększając trudności w zarządzaniu takimi sprawami oraz złożoność procesów prawnych.³⁰

- W szczególności policja i funkcjonariusze służb celnych muszą być lepiej poinformowani o tym, jak postępować z ofiarami, a także o tym, jak ważne jest przyjęcie „mentalności usługowej”, aby zapewnić skuteczne zarządzanie większą liczbą przypadków i kierowanie ich do organizacji pozarządowych.³¹

3.4.3 Grecja

- Istnieje potrzeba doskonalenia umiejętności związanych z informatyką śledczą i technikami dochodzeniowymi w zakresie cyberprzestępczości. Specjaliści muszą biegle rozumieć różne formy handlu ludźmi i rozpoznawać typowe wskaźniki. Obejmuje to umiejętność prowadzenia wywiadów skoncentrowanych na ofierze, rozumienie opieki uwzględniającej traumę oraz znajomość dostępnych zasobów i ścieżek skierowań.
- Prawnicy potrzebują szkoleń z zakresu badań prawnych, gromadzenia dowodów i umiejętności wystąpień przed sądem. Ponadto muszą rozumieć zasady

---

³⁰ Semi-structured interview with a customs officer in Germany, part of the ERADICATING II project: June 2024.

³¹ Focus group with NGO representatives in Germany, part of the ERADICATING II project: April 2024.

postępowania dowodowego, skuteczną komunikację i opracowywanie strategii postępowania.³²

- Specjaliści muszą być przygotowani do identyfikowania i reagowania na sytuacje związane z handlem ludźmi, nawiązując współpracę z organami ścigania i agencjami pomocy społecznej w celu zapewnienia ofiarom kompleksowego wsparcia. Obejmuje to rozwijanie umiejętności skutecznej komunikacji, rozwiązywania konfliktów oraz rozumienia roli i obowiązków innych zaangażowanych agencji.³³
- Szkolenia powinny obejmować również ogół społeczeństwa, w tym szkoły i policję, co pozwoli na lepsze rozpoznawanie przypadków handlu ludźmi i reagowanie na nie.³⁴
- Gminy powinny wspierać organizację dni informacyjnych dla ogółu społeczeństwa we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim i organizacjami publicznymi.

3.4.4Polska

---

³² Focus group with NGO representatives, lawyers, social workers, and public health officials in Greece, part of the ERADICATING II project: April 2024.

³³ Semi-structured interview with a social worker in the NRM in Greece, part of the ERADICATING II project: April 2024.

³⁴ Semi-structured interview with a judge in Greece, part of the ERADICATING II project: April 2024.

- Istnieje pilna potrzeba przeszkolenia funkcjonariuszy policji, którzy są pierwszym punktem kontaktu z wnioskodawcami. Funkcjonariusze ci muszą posiadać umiejętności skutecznego rozpoznawania oznak handlu ludźmi. Prawidłowa identyfikacja na tym etapie zapewnia ofiarom niezbędną ochronę i wsparcie.³⁵
- Szkolenia powinny obejmować najnowsze wskaźniki identyfikacji ofiar określone w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, a także dokumenty krajowe opracowane na podstawie tej dyrektywy.

Oprócz funkcjonariuszy pierwszej linii, specjalistycznego szkolenia potrzebują także policjanci kryminalni i śledczy, którzy zajmują się sprawami handlu ludźmi.

- Szkolenie powinno koncentrować się na zaawansowanych technikach śledczych i dogłębnym zrozumieniu ram prawnych dotyczących handlu ludźmi.
- Znajomość wskaźników identyfikacji ofiar i wskaźników handlu ludźmi do pracy przymusowej jest niezbędna do szybkiej diagnozy i zapewnienia ofiarom odpowiedniej opieki.³⁶
- Zaleca się warsztaty i wymianę doświadczeń w celu wspierania współpracy i wymiany najlepszych praktyk między instytucjami. W warsztatach tych powinny uczestniczyć Europol, Frontex, Interpol, platforma EMPACT i Eurojust. Takie

---

³⁵ Semi-structured interview with a prosecutor in Poland, part of the ERADICATING II project: May 2024.

³⁶ Semi-structured interview with a police officer in Poland, part of the ERADICATING II project: April 2024.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

wspólne działania zapewnią jednolite podejście do zwalczania handlu ludźmi i wspierania ofiar w kontekście transgranicznym.³⁷

3.4.5 Rumunia

- Raport GRETA z 2021 roku podkreślił potrzebę szkolenia inspektorów pracy, funkcjonariuszy organów ścigania, prokuratorów i sędziów w zakresie zwalczania handlu ludźmi w celu wyzysku pracowników oraz praw ofiar. Zalecono również szkolenia dla urzędników ds. azylu i migracji, straży granicznej, pracowników socjalnych i personelu medycznego w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi oraz odpowiednich procedur kierowania spraw.
- W raporcie GRETA zalecono również przeszkolenie odpowiednich urzędników w zakresie skutecznego informowania o prawach ofiar, promowania specjalizacji w zakresie pomocy prawnej dla ofiar handlu ludźmi oraz włączania zagadnień związanych z handlem ludźmi do regularnych programów szkoleniowych różnych grup zawodowych.³⁸
- Funkcjonariusze organów ścigania nadal potrzebują szkoleń z zakresu praktyk uwzględniających traumę i skoncentrowanych na ofierze. Zalecane jest szkolenie

³⁷ Semi-structured interview with a police officer in Poland, part of the ERADICATING II project: April 2024.

³⁸ Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (2021) Evaluation report Romania.

Third evaluation round. Access to justice and effective remedies for victims of trafficking in human beings -<https://rm.coe.int/evaluation-report-on-the-implementation-of-the-council-of-europe-conve/1680a2b0f8>

inspektorów pracy i wymiaru sprawiedliwości w zakresie psychologicznych aspektów handlu ludźmi, odszkodowań dla ofiar oraz nowoczesnych technik śledczych, zwłaszcza tych wykorzystujących systemy internetowe i informatyczne.³⁹

- Handel ludźmi nie jest przedmiotem studiów prawniczych na rumuńskich uniwersytetach, co wskazuje na potrzebę ciągłego kształcenia prawniczego. Narodowy Instytut Sądownictwa i Prokuratury (INM) zorganizował szereg szkoleń w latach 2019–2023, obejmujących tematykę traumy, praw ofiar oraz międzynarodowej współpracy sądowej.⁴⁰
- Istotną luką zidentyfikowaną w tym przypadku był brak specjalistycznego szkolenia funkcjonariuszy policji wymiaru sprawiedliwości w zakresie dochodzeń w sprawie przestępstw finansowych związanych z handlem ludźmi.

Opór przed angażowaniem się w międzynarodowe dochodzenia finansowe i kwestie prania pieniędzy uznano za obszary wymagające systemowych rozwiązań szkoleniowych.⁴¹

---

³⁹ US Department of State, 2023 Trafficking in Persons Report: Romania (2023) – <https://www.state.gov/reports/2023-trafficking-in-persons-report/romania/>

⁴⁰<https://anitp.mai.gov.ro//ro/docs/studii/Raportul%20anual%20privind%20evolu%C8%9Bia%20traficului%20de%20persoane%20%C3%AEn%202022.pdf>

⁴¹ Semi-structured interview with a public official in the anti-THB agency in Romania, part of the ERADICATING II project: April 2024.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

3.4.6 Słowenia

- Kluczowym zaleceniem jest wdrożenie wspólnych sesji szkoleniowych z udziałem wszystkich instytucji zaangażowanych w dochodzenia w sprawie handlu ludźmi.
- Sesje te powinny obejmować prezentację konkretnych przypadków od początku do końca oraz szczegółowe omówienie wszystkich procedur, terminów i wymaganej dokumentacji. To kompleksowe podejście zapewnia jasność co do obowiązków i harmonogramów wydawania niezbędnych dokumentów.⁴²
- Programy szkoleniowe dla śledczych powinny koncentrować się na wszystkich możliwych metodach pozyskiwania i analizowania danych dotyczących konkretnych spraw. Ciągłe odnawianie wiedzy jest niezbędne dla utrzymania skuteczności procedur śledczych.⁴³

Pilnie potrzebne są również szkolenia ustawiczne dla jednostek administracyjnych, służby zdrowia, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, agencji zatrudnienia oraz różnych sektorów, takich jak hotelarstwo, gastronomia, turystyka, budownictwo, usługi sprzątanania i domy spokojnej starości. Wraz z nowelizacją ustawy o kompensacie dla ofiar przestępstw, która wchodzi w życie

---

⁴² Semi-structured interview with a law enforcement officer in Slovenia, part of the ERADICATING II project: April 2024.

⁴³ Semi-structured interview with a law enforcement officer in Slovenia, part of the ERADICATING II project: May 2024.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

12 lipca 2023 r., istnieje pilna potrzeba przeszkolenia sędziów, prokuratorów, policjantów, pracowników służby zdrowia i pracodawców w zakresie nowych przepisów.

Zmiany te rozszerzają prawo do odszkodowania na obywateli państw trzecich i umożliwiają szybsze uzyskanie odszkodowania poprzez zrzeczenie się ochrony prawnej. Zrozumienie tych zmian jest kluczowe dla wszystkich zainteresowanych stron w zapewnianiu wsparcia prawnego i socjalnego ofiarom handlu ludźmi.⁴⁴

3.5 Dobre praktyki i przyszłe podejścia

3.5.1 Wspólne dobre praktyki

Podejścia do zwalczania handlu ludźmi w celu wyzysku pracowników w Bułgarii, Niemczech, Grecji, Polsce, Rumunii i Słowenii ujawniają połączenie wspólnych strategii. Głównym tematem w tych krajach jest nacisk na współpracę międzyagencyjną i międzynarodową, która jest niezbędna w rozwiązywaniu złożonego i często ponadnarodowego charakteru handlu ludźmi. Współpraca między organami rządowymi, organizacjami pozarządowymi i partnerami międzynarodowymi ma fundamentalne znaczenie, ułatwiając wymianę informacji, zasobów i wiedzy specjalistycznej.

Ramy prawne i szkolenia organów ścigania również odgrywają kluczową rolę w strategiach tych krajów. Każdy kraj opracował lub udoskonalił swoje struktury prawne, aby kryminalizować handel ludźmi i zapewnić ochronę ofiar. W niektórych przypadkach

---

⁴⁴ Semi-structured interview with a law enforcement officer in Slovenia, part of the ERADICATING II project: May 2024.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

uzupełniają to szeroko zakrojone szkolenia dla organów ścigania i personelu sądowego, które mają kluczowe znaczenie dla wyposażenia osób na pierwszej linii frontu w wiedzę i umiejętności niezbędne do zajmowania się przypadkami handlu ludźmi z niezbędną wrażliwością i doświadczeniem. Uświadamianie społeczeństwa i działania prewencyjne są równie priorytetowe we wszystkich tych krajach. Podnoszenie świadomości na temat zagrożeń i oznak handlu ludźmi poprzez kampanie, edukację i inicjatywy publiczne to wspólna strategia mająca na celu zapobieganie handlowi ludźmi w pierwszej kolejności. Działania te są skierowane zarówno do grup wrażliwych, jak i ogółu społeczeństwa, zapewniając szerokie zrozumienie zagrożeń związanych z handlem ludźmi oraz lepsze przygotowanie potencjalnych ofiar do rozpoznawania i unikania sytuacji wyzysku.

3.5.2. Dobre praktyki specyficzne dla danego kraju

Chociaż te wspólne praktyki stanowią solidny fundament w walce z handlem ludźmi, różnice w podejściu podkreślają znaczenie strategii dostosowanych do kontekstu.

Innowacje technologiczne to kluczowy obszar, w którym Niemcy i Rumunia poczyniły znaczące postępy. Niemiecki projekt ViContact 2.0, który wykorzystuje wirtualne środowiska do szkoleń zawodowych, oraz rumuńskie wprowadzenie oprogramowania GRIFFEY do analizy cybernetycznej pokazują, jak te kraje wykorzystują technologię

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

do usprawnienia działań w walce z handlem ludźmi.⁴⁵ ⁴⁶ Te innowacje nie tylko usprawniają identyfikację i ściganie handlarzy ludźmi, ale także zapewniają, że wsparcie dla ofiar jest skuteczniej dopasowane do ich potrzeb.

Wyspecjalizowane instytucje i procedury dodatkowo wyróżniają podejście Bułgarii i Słowenii. Bułgaria utworzyła komórkę ds. cyberbezpieczeństwa w ramach Krajowej Służby Śledczej, aby stawić czoła rosnącemu wyzwaniu, jakim jest rekrutacja i wykorzystywanie w internecie.⁴⁷ Jednocześnie Słowenia wydała kompleksowe wytyczne dla inspektorów pracy dotyczące identyfikacji ofiar handlu ludźmi i udzielania im pomocy. Te ukierunkowane podejścia pozwalają każdemu krajowi skuteczniej rozwiązywać konkretne problemy krajowe, koncentrując się na handlu ludźmi online lub wzmacniając rolę inspektorów pracy w zapobieganiu pracy przymusowej.

Środki finansowe i prawne różnią się w zależności od kraju, przy czym Niemcy i Słowenia koncentrują się głównie na dochodzeniach finansowych. Działania Niemiec koncentrują się na roli Kontroli Finansowej Pracy Niezarejestrowanej, podczas gdy

---

⁴⁵ Digitalisierung des Menschenhandels – KOK-Studie identifiziert große Herausforderungen für Strafverfolgung und Fachberatungsstellen. KOK gegen Menschenhandel

⁴⁶ Committee of the Parties to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (2023) Report submitted by the authorities of Romania on measures taken to comply with Committee of the Parties Recommendation CP/Rec(2021)05 on the implementation of the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings. Third evaluation round - <https://rm.coe.int/report-submitted-by-the-authorities-of-romania-on-measures-taken-to-co/1680aba92d>

⁴⁷ <https://www.state.gov/reports/2023-trafficking-in-persons-report/bulgaria/>

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Słowenia podkreśla wagę śledzenia sieci finansowych i zapewnienia przestrzegania przepisów w sektorze prywatnym. Środki te mają kluczowe znaczenie dla likwidowania ekonomicznych podstaw handlu ludźmi, utrudniając handlarzom czerpanie korzyści z wykorzystywania. Systemy ochrony i wsparcia ofiar to kolejny obszar, w którym różnice są widoczne. Rumunia i Polska poczyniły znaczne postępy w zakresie poprawy ochrony ofiar, przy czym Rumunia utworzyła prywatne sale przesłuchań dla dzieci będących ofiarami, a Polska korzysta z Europejskiego Nakazu Ochrony w celu ochrony ofiar handlu ludźmi. Inicjatywy te odzwierciedlają głębokie zaangażowanie w zapewnienie ofiarom wsparcia i ochrony przed dalszą krzywdą, szczególnie w trakcie postępowania sądowego.

Współpraca międzynarodowa i regionalna ma szczególne znaczenie w Słowenii i Bułgarii, gdzie działania dostosowano do konkretnych wyzwań transgranicznych. Słowenia aktywnie wspierała współpracę regionalną na Bałkanach Zachodnich, podczas gdy Bułgaria skupiła się na współpracy z krajami sąsiednimi, takimi jak Turcja i Grecja.⁴⁸ ⁴⁹ Te regionalne partnerstwa mają kluczowe znaczenie dla rozwiązania problemu handlu ludźmi w wymiarze transnarodowym i zapewnienia koordynacji działań na rzecz zwalczania wyzysku ponad granicami.

Podsumowując, o ile wspólne praktyki Bułgarii, Niemiec, Grecji, Polski, Rumunii i Słowenii podkreślają wspólne zaangażowanie w zwalczanie handlu ludźmi poprzez

---

⁴⁸ Semi-structured interview with a state agency representative in Bulgaria, part of the ERADICATING II project: April 2024.

⁴⁹ Focus group with law enforcement officers in Slovenia, part of the ERADICATING II project: April 2024.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

współpracę, wsparcie ofiar i solidne ramy prawne, o tyle różnice w ich podejściach podkreślają konieczność stosowania strategii dostosowanych do kontekstu. Każdy kraj dostosował swoje działania do specyficznych wyzwań poprzez innowacje technologiczne, wyspecjalizowane instytucje lub współpracę regionalną. Te zróżnicowane, a jednocześnie uzupełniające się podejścia przyczyniają się do kompleksowego i wielopłaszczyznowego globalnego wysiłku na rzecz zwalczania handlu ludźmi, pokazując wagę adaptacji i współpracy w toczącej się walce o ochronę osób narażonych na wyzysk.

3.6 Dobre praktyki na przyszłość/ogólne zalecenia

Rozwiązanie złożonych i wielopłaszczyznowych wyzwań związanych z handlem ludźmi w celu wyzysku siły roboczej wymaga kompleksowego, spójnego podejścia, uwzględniającego zarówno cechy wspólne, jak i specyficzne przeszkody, specyficzne dla każdego kraju. W związku z tym, analiza wyłoniła kilka nadrzędnych tematów, wskazujących na potrzebę ciągłego i specjalistycznego szkolenia, ściślejszej współpracy międzyagencyjnej oraz udoskonalonych mechanizmów wsparcia ofiar. Rola technologii, zarówno jako wyzwania, jak i szansy, jest kluczowa dla przyszłych działań na rzecz zwalczania handlu ludźmi, a świadomość społeczna pozostaje kluczowym elementem w zapobieganiu handlowi ludźmi.

W oparciu o ustalenia raportu ERADICATING II, zaleca się podjęcie kilku kluczowych działań przez wszystkie państwa uczestniczące:

1. Ciągłe szkolenia specjalistyczne: Niezbędne jest opracowanie i wdrożenie programów szkoleniowych dla organów ścigania, personelu sądowego

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

- i pracowników pierwszej linii. Programy te powinny obejmować zawłóci wyzysku pracowników, narastający problem handlu ludźmi w sieci oraz wdrażanie podejścia skoncentrowanego na ofierze, zapewniającego bezpieczeństwo i godność ofiar w całym procesie.
2. Współpraca międzyagencyjna: Wzmocnienie współpracy międzyagencyjnej poprzez ustrukturyzowane ramy komunikacji i wspólne protokoły zapewni efektywny podział zasobów i dobrą koordynację reakcji. Regularne wspólne ćwiczenia i sesje szkoleniowe z udziałem wszystkich zainteresowanych stron pomogą usprawnić działania.
  3. Reformy legislacyjne: Wyjaśnienie rozróznienia między naruszeniami prawa pracy a handlem ludźmi oraz egzekwowanie surowszych kar dla handlarzy jest konieczne, aby zapewnić ramy prawne wystarczająco solidne, by skutecznie zwalczać handel ludźmi. Priorytetem powinno być usunięcie luk prawnych, które handlarze wykorzystują, szczególnie w sprawach cyfrowych i transgranicznych.
  4. Fundusz odszkodowań dla ofiar: Utworzenie funduszu odszkodowań dla ofiar, zasilanego aktywami skonfiskowanymi handlarzom, zapewni stabilne finansowanie usług dla ofiar. Zapewni to ofiarom długoterminową opiekę niezbędną do powrotu do zdrowia i reintegracji ze społeczeństwem.
  - 5 Kampanie uświadamiające: Podnoszenie świadomości społecznej poprzez ukierunkowane kampanie, skierowane głównie do grup narażonych, takich jak migranci i uchodźcy, pomoże zapobiegać handlowi ludźmi i zachęci do wczesnego wykrywania przypadków. Kampanie edukacyjne mogą również wzmacniać poczucie odpowiedzialności społecznej w walce z handlem ludźmi.

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Zgodnie z tymi zaleceniami, niezbędne jest zaprojektowanie specjalistycznych zestawów narzędzi szkoleniowych i scenariuszy symulacyjnych. Narzędzia te powinny zapewnić interesariuszom praktyczne umiejętności i wiedzę z zakresu informatyki śledczej, ram prawnych, podejścia skoncentrowanego na ofierze oraz współpracy międzyagencyjnej. Scenariusze symulacyjne powinny oferować praktyczne doświadczenie w postępowaniu w sprawach handlu ludźmi, koncentrując się na kluczowych obszarach, takich jak identyfikacja ofiar i operacje ratunkowe, dochodzenia w sprawie przestępstw cyfrowych, koordynacja międzyagencyjna, techniki przesłuchiwania ofiar oraz zarządzanie kryzysowe.

Wdrażając te zalecenia, kraje mogą znacząco poprawić swoje zdolności w zakresie wykrywania, zapobiegania i ścigania przypadków handlu ludźmi. Poprawi to ochronę i wsparcie dostępne dla ofiar oraz zapewni bardziej skoordynowaną i skuteczną reakcję na ten krytyczny globalny problem.

3.7. Proponowana aktywność dla rozdziału

Tabela 1. Identyfikacja ofiar handlu ludźmi w celu wyzysku pracowników

Nazwa czynności	Identyfikacja ofiar handlu ludźmi w celu wyzysku pracowników
Typ czynności	Burza mózgów i dyskusja w małych grupach pod nadzorem
Czas trwania	35-40 minut
Cele szkolenia	<ul style="list-style-type: none"> • Zrozumieć kluczowe oznaki identyfikujące ofiary handlu ludźmi. • Zidentyfikować i sformułować pytania pomocnicze, które mogą prowadzić do identyfikacji kluczowych wskaźników.
Potrzebne materiały	<ul style="list-style-type: none"> • Długopisy/Ołówki • Materiał 1: wskaźniki handlu ludźmi chorwackiego Czerwonego Krzyża: Wskaźniki ogólne • Materiał 2: Pytania pomocnicze do wywiadu

Activity
Break Down

- Wyjaśnienie celu ćwiczenia/zadania. (1-2 min)
- Uczestnicy zostaną poproszeni o zapisanie pomysłów na następujące pytanie: „Jakie są wskaźniki handlu ludźmi? A dokładniej, jakie są wskaźniki związane z wyciskiem w pracy?” (5 min)
- Krótka okazja do podzielenia się przykładami w grupie. (5 min)
- Udostępnij materiał 1: Wskaźniki handlu ludźmi Chorwackiego Czerwonego Krzyża: wskaźniki ogólne i wskaźniki związane z wyciskiem w pracy. Uczestnicy będą mieli czas na zapoznanie się z materiałem 1. (2 min)
- Udostępnij materiał 2: Pytania pomocnicze do wywiadu. Wyjaśnienie celu materiału: Jakie pytania pomocnicze do wywiadu mogą doprowadzić do odkrycia wskaźników związanych z handlem ludźmi i wyciskiem w pracy? (2 min)
- Uczestnicy zostaną poproszeni o uzupełnienie luk w oparciu o podane wskaźniki. (8 min)
- Współpraca po zajęciach: Podziel się odpowiedziami. Czy są jakieś dodatkowe pytania, które mogłyby być skuteczne? Czy któreś z nich można rozwinąć? Doświadczenie z pierwszej ręki dotyczące pytań, które okazały się skuteczne lub nie? (10 minut)

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Odnosiniki	Wskaźniki handlu ludźmi związane z wyciskiem pracowników przedstawione przez Chorwacki Czerwony Krzyż. Identyfikacja ofiar handlu ludźmi w krajach tranzytowych i docelowych w Europie: praktyczne wskazówki dla pracowników pierwszej linii.
-------------------	---

3.7.1. Materiał 1: Identyfikacja ofiar handlu ludźmi w celu wyzysku pracowników

Wskaźniki handlu ludźmi Chorwackiego Czerwonego Krzyża: Wskaźniki ogólne

Tabela 2. Wskaźniki Chorwackiego Czerwonego Krzyża dotyczące handlu ludźmi: wskaźniki ogólne

Doświadczenie migracyjne
Długo przebywa w kraju tranzytowym (Libia, Turcja, Włochy, Bułgaria, Chorwacja, Francja, Serbia, Grecja, Bośnia i Hercegowina)
Ma nierealistyczne lub fałszywe oczekiwania co do życia w kraju docelowym, dał się oszukać fałszywymi obietnicami
Nieścisłości w opisie podróży migracyjnej, luki w fabule, brak świadomości trasy podróży z miejsca pochodzenia do miejsca docelowego
Zmiana historii migracji, unikanie, zaprzeczanie, minimalizowanie sytuacji, opowiadanie dokładnie tej samej historii, co inni migranci z tego samego obszaru
Znaczne zadłużenie wobec przemytników, zadłużenie jest wyższe niż uzgodniono lub rośnie z czasem
Nie wiedzą, w jakim kraju się znajdują

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union

Życie codzienne związane z wyzyskiem

Styl życia kontrastujący z sytuacją społeczną: drogi telefon lub rzeczy osobiste, ubrania ponad stan finansowy

Osoba często opuszcza miejsce zakwaterowania różnymi samochodami lub z różnymi osobami, lub nie jest w stanie opuścić swojego miejsca pracy

Zaburzony rytm życia: harmonogram snu, punktualność na spotkania i/lub ich brak, powtarzające się i nieuzasadnione nieobecności itp., powodujące zmęczenie i problemy z koncentracją

Ma dużo pieniędzy w gotówce

Nie wydaje się martwić ani zadawać pytań na temat rozwiązań zakwaterowania

Znajduje się w miejscu powszechnie znanym jako miejsce eksploatacji

Regularnie zmienia mieszkania

Skargi sąsiadów (lub opiekunów), na przykład dotyczące hałasu, zbyt dużej liczby odwiedzających lub jakiegokolwiek innego elementu, który mógłby wskazywać na pracę seksualną lub podejrzenie działalności przestępczej

Otrzymuje świadczenia lub płatności społeczne, ale nakazano mu przekazać je innej osobie i/lub sam nie ma dostępu do tych świadczeń

Środki kontroli stosowane przez handlarzy ludźmi

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Zawsze w towarzystwie jednej osoby lub grupy, niechętny do rozmów w cztery oczy (w przypadku nieletnich stałe towarzystwo osób dorosłych i zakaz rozmawiania z nieznanymi dorosłymi)
Oznaki kontroli ze strony innej osoby (ograniczona swoboda przemieszczania się, posiadanie przez inną osobę dokumentów osobistych danej osoby lub wręczenie jej fałszywych dokumentów)
Wygłąda na to, że osoba ta otrzymała wcześniej instrukcje dotyczące tego, co ma mówić
Ciągłe rozmowy telefoniczne, posiadanie wielu telefonów
Nie możesz mówić sam, zawsze musi Ci towarzyszyć ktoś, kto będzie mówił w Twoim imieniu
Nakazuje się mu podpisanie umowy z firmami świadczącymi usługi (finansowe, telekomunikacyjne) lub oferującymi towary (samochód, telefon komórkowy itp.), a następnie jest on zmuszony przekazać ją innej osobie i nie korzysta z tych usług lub towarów
Wydaje się, że jest w niezdrowej lub pełnej przemocy relacji ze swoim partnerem/partnerką
Obserwowalne znaki
Nadmiernie czujny/podejrzliwy

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Ekstremalne i/lub niewłaściwe zachowanie wobec innych
Skraca interakcje i spotkania oraz wykazuje brak zaufania do władz
Postawa unikania: odwraca wzrok, unika władz i nie chce zgłaszać żadnego naruszenia popełnionego wobec niego
Wykazuje oznaki, że ktoś obserwuje jego/jej ruchy, stale patrzy na kogoś, kto wydaje się go/ją obserwować
Uzależnienia od różnych substancji
Negatywne uczucia wpływające na jej/jego zachowanie (niepokój, strach, izolacja, wstyd, beznadzieja, poczucie winy) i niechęć do rozmowy na ten temat
Widoczne oznaki obrażeń (siniaki, skaleczenia, oparzenia, specyficzne tatuaże, urazy związane z pracą itp.) bez wcześniejszego dostępu do opieki medycznej w celu ich leczenia, niechętni lub niezdolni do wyjaśnienia, w jaki sposób zostali zranieni

Wskaźniki Chorwackiego Czerwonego Krzyża dotyczące handlu ludźmi: powiązanie z wyzyskiem pracowniczym

Tabela 3. Wskaźniki Chorwackiego Czerwonego Krzyża dotyczące handlu ludźmi: powiązanie z wyzyskiem w pracy

Doświadczenie migracyjne

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Zaoferowano mu/jej pracę w kraju docelowym z dobrym wynagrodzeniem i bardzo atrakcyjnymi warunkami pracy
Zadaje pytania dotyczące wniosków o zezwolenie na pracę
Nie wie, w jakim kraju się znajduje
Życie codzienne związane z wyzyskiem
Odmówiono mu przerw, dni wolnych i czasu wolnego
Musi pracować nawet będąc chorym lub w ciąży
Nie otrzymuje wynagrodzenia lub otrzymuje je w bardzo ograniczonym wymiarze
Nie posiada pasków wypłat, umów o pracę, ubezpieczenia
W tym samym miejscu zakwaterowano znaczną liczbę migrantów
Mieszka i śpi w swoim miejscu pracy
Warunki pracy (prawne i ekonomiczne) są znacznie poniżej standardów obowiązujących w kraju przyjmującym (niebezpieczne warunki pracy, brak dostępu do opieki medycznej)
Otrzymuje wynagrodzenie akordowe (za wyniki) i musi pracować w godzinach nadliczbowych, aby zarobić ustawową płacę minimalną
Jest zależny od swojego pracodawcy w zakresie transportu i zakwaterowania

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Znajduje się w sytuacji wielorakiej zależności (np. jest zależny od pracodawcy w kwestii zakwaterowania, żywienia lub innych świadczeń)
Środki kontroli stosowane przez handlarzy ludźmi
Dokumenty tożsamości lub inne cenne przedmioty osobiste przechowuje pracodawca lub pośrednik
Stanowi dowód niemożności przeniesienia się lub opuszczenia pracy
W pracy jest karane stosowaniem przemocy
Doznaje przemocy seksualnej lub innych form przemocy w celu podporządkowania się i kontroli
Wejścia i wyjścia są strzeżone
Teren wokół obiektu jest ogrodzony w sposób niemożliwy do przejścia (np. zbyt wysokim lub otoczonym drutem kolczastym)
Obowiązuje godzina policyjna
Do miejsca pracy trudno/niemożliwie dotrzeć środkami transportu publicznego lub prywatnego albo z innych powodów (np. gospodarstwo domowe, niezarejestrowana firma)
Obserwowalne znaki

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

Urazy związane z pracą spowodowane niebezpiecznymi warunkami i/lub brakiem sprzętu bezpieczeństwa

Nieleczone urazy

Wskaźniki handlu ludźmi związane z wyciskiem pracowników przedstawione przez Chorwacki Czerwony Krzyż. Identyfikacja ofiar handlu ludźmi w krajach tranzytowych i docelowych w Europie: praktyczne wskazówki dla pracowników pierwszej linii.

3.7.2. Materiał 2: Identyfikacja ofiar handlu ludźmi w celu wyzysku pracowników

Pytania pomocnicze do wywiadu

Tabela 4. Pytania pomocnicze do wywiadu

Pytania	Wskaźnik
Doświadczenia migracyjne	
Jak trafiłeś do tego kraju? Co się wydarzyło odkąd opuściłeś swój kraj? Jakie inne kraje odwiedziłeś, zanim tu dotarłeś?	Nieścisłości w opisie podróży migracyjnej, luki w fabule, brak świadomości trasy podróży z miejsca pochodzenia do miejsca docelowego
W jaki sposób pokryłeś koszty podróży?	Znaczne zadłużenie wobec przemytników, zadłużenie jest wyższe niż uzgodniono lub rośnie z czasem
	Nie wiedząc, w jakim kraju się znajdują
	Zmiana historii migracji, unikanie, zaprzeczanie, minimalizowanie sytuacji, opowiadanie dokładnie tej samej historii, co inni migranci z tego samego obszaru

	Zadaje pytania dotyczące wniosków o zezwolenie na pracę
Życie codzienne związane z wyzyskiem	
Czy masz prawo do wzięcia przerwy lub dnia wolnego, np. w przypadku choroby?	Warunki pracy (prawne i ekonomiczne) są znacznie poniżej standardów obowiązujących w kraju przyjmującym (niebezpieczne warunki pracy, brak dostępu do opieki medycznej)
Czy ktoś zabrania Ci chodzenia do organizacji lub udzielania pomocy społecznej?	Jest zależny od swojego pracodawcy w zakresie transportu i zakwaterowania
	Otrzymuje wynagrodzenie akordowe (za wyniki) i musi pracować w godzinach nadliczbowych, aby zarobić ustawową płacę minimalną
	Nie posiada pasków wypłat, umów o pracę, ubezpieczenia
	W tym samym miejscu zakwaterowano znaczną liczbę migrantów
	Mieszka i śpi w swoim miejscu pracy
Środki kontroli stosowane przez handlarzy ludźmi	

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

<p>Czy posiadasz jakieś dokumenty/zezwolenie na pracę? Czy ktoś zabrał i zatrzymał Twoje dokumenty osobiste, takie jak dowód osobisty lub paszport?</p>	<p>Dokumenty tożsamości lub inne cenne przedmioty osobiste przechowuje pracodawca lub pośrednik</p>
<p>Czy możesz opisać warunki swojej pracy?</p>	<p>Wejścia i wyjścia są strzeżone</p>
	<p>Stanowi dowód niemożności przeniesienia się lub opuszczenia pracy</p>
	<p>Do miejsca pracy trudno/niemożliwie dotrzeć środkami transportu publicznego lub prywatnego albo z innych powodów (np. gospodarstwo domowe, niezarejestrowana firma)</p>
<p>Obserwowalne znaki</p>	
	<p>Urazy związane z pracą spowodowane niebezpiecznymi warunkami i/lub brakiem sprzętu ochronnego/nieleczone urazy</p>

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not reflect those of the European Union or the European Commission (granting authority). Neither the European Commission can be held responsible for them.

3.8. Wnioski

Aby sprostać złożonym i wielowymiarowym wyzwaniom związanym z handlem ludźmi w celu wyzysku pracowników, konieczne jest kompleksowe, spójne podejście, uwzględniające zarówno cechy wspólne, jak i specyficzne przeszkody charakterystyczne dla każdego kraju.

Aby sprostać złożonym i wielowymiarowym wyzwaniom związanym z handlem ludźmi w celu wyzysku pracowników, konieczne jest kompleksowe, spójne podejście, uwzględniające zarówno cechy wspólne, jak i specyficzne przeszkody charakterystyczne dla każdego kraju.

www.eradicating2project.eu

Co-funded by
the European Union

Wyrażone poglądy i opinie są wyłącznie poglądami autora/autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy Unii Europejskiej ani Komisji Europejskiej (organu przyznającego). Ani Unia Europejska, ani Komisja Europejska nie ponoszą za nie odpowiedzialności.